

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ЗАШТИТНИК ГРАЂАНА
Београд
412-46/2024

Заштитник грађана
Zaštitnik građana

дел. бр. 28643 датум: 29.11.2024.

НАЦИОНАЛНИ МЕХАНИЗАМ ЗА ПРЕВЕНЦИЈУ ТОРТУРЕ
МОНИТОРИНГ УСТАНОВА У КОЈИМА СЕ НАЛАЗЕ ЛИЦА ЛИШЕНА СЛОБОДЕ
МОНИТОРИНГ ПОЛИЦИЈСКИХ УПРАВА И СТАНИЦА

Извештај о посети Полицијској управи у Кикинди

Београд, новембар 2024. године

1. УВОД

1.1. МАНДАТ НАЦИОНАЛНОГ МЕХАНИЗМА ЗА ПРЕВЕНЦИЈУ ТОРТУРЕ

Законом о ратификацији Опционог протокола уз Конвенцију против тортуре и других сурових, нељудских или понижавајућих казни или поступака¹ прописано је да Национални механизам за превенцију тортуре (НПМ) обавља посете установама у којима се налазе или се могу налазити лица лишена слободе, у циљу одвраћања државних органа и службених лица од било каквог облика мучења или било ког другог облика злостављања, као и ради усмеравања државних органа ка стварању смештајних и осталих животних услова у установама у којима се смештају лица лишена слободе у складу са важећим прописима и стандардима.

НПМ има право: на несметан, ненајављен и свакодобан приступ свим установама и свим просторијама у којима се налазе или се могу налазити лица лишена слободе; да насамом разговара са тим лицима и са службеним лицима, која су обавезна да сарађују тим поводом, као и са свим осталим лицима која могу имати информације значајне за поступање према лицима лишеним слободе; на приступ свој документацији која се односи на та лица; да надлежним органима даје препоруке у циљу побољшања начина поступања према лицима лишеним слободе и унапређења услова у којима се она задржавају или затварају. По обављеним посетама, НПМ сачињава извештаје које доставља посећеним установама. Након тога, НПМ одржава стални дијалог са посећеном установом, као и органом у чијем је саставу та установа, у циљу отклањања утврђених недостатака који могу довести до појаве тортуре, нељудског или понижавајућег поступања.

У члану 2а Закона одређено је да Заштитник грађана обавља послове НПМ и да у обављању тих послова сарађује са омбудсменима аутономних покрајина и удружењима чијим је статутом предвиђени циљ удруживања унапређење и заштита људских права и слобода, у складу са законом.

У институцији Заштитника грађана формирана је посебна организациона јединица Одељење националног механизма за превенцију тортуре, која обавља стручне послове НПМ.

Заштитник грађана и Покрајински омбудсман АП Војводине су потписали Меморандум о сарадњи у обављању послова НПМ,² којим је предвиђено је да ће Покрајински омбудсман активно учествовати у посетама мониторинг тима НПМ установама у којима су смештена лица лишена слободе, а које се налазе на територији АП Војводине.

На основу спроведеног јавног позива,³ Заштитник грађана је изабрао удружења са којима ће остваривати сарадњу у обављању послова НПМ, и са њима закључио споразуме. Удружења са којима Заштитник грађана актуелно сарађује у обављању послова НПМ су: Кликаktiv – Центар за развој социјалних политика, Одбор за људска права Ваљево, Центар за интеграцију младих, Виктимолошко друштво Србије, Хелсиншки одбор за људска права у Србији, Комитет правника за људска права и Група 484.

¹ "Сл. лист СЦГ – Међ. уговори", бр. 16/05 и 2/06 и "Сл. гласник РС – Међ. уговори", бр. 7/11.

² Потписан 12. децембра 2011. год.

³ Објављен на сајту Заштитника грађана 02. септембра 2024. године.

1.2. ОСНОВНИ ПОДАЦИ О ПОСЕТИ

УСТАНОВЕ	Полицијска управа у Кикинди-седиште (ПУ Кикинда-седиште), Полицијске станице Ада и Сента (ПС Ада, ПС Сента) Окружни затвор у Зрењанину – Одељење притвора (ОЗ Зрењанин)
ВРЕМЕ ПОСЕТЕ	26. и 27. септембар 2024. године
ОСНОВ ПОСЕТЕ	Послови НПМ, у складу са чланом 2а Закона о ратификацији Опционог протокола уз Конвенцију против тортуре и других сурових, нељудских или понижавајућих казни и поступака
ВРСТА ПОСЕТЕ	Тематска посета
ЦИЉ ПОСЕТЕ	Праћење поштовања заштитних мера од злостављања и услова у просторијама за задржавање
НАЈАВА ПОСЕТЕ	Посета је ненајављена
ПОСЕТУ ОБАВИО	Заштитник грађана, у сарадњи са Покрајинским заштитником грађана - омбудсманом
САСТАВ ТИМА	Вођа тима: Маја Јовић, <i>Заштитник грађана/ Одељење НПМ</i> Чланови тима: Јована Алексић, <i>заменица покрајинског заштитника грађана</i> Марко Анојчић, <i>Заштитник грађана/ Одељење НПМ</i> Стефан Тодоровић, <i>Покрајински заштитник грађана - омбудсман</i>

1.3. ТОК ПОСЕТЕ

Пре посете ПУ Кикинда, тим НПМ је у ОЗ Зрењанин обавио разговоре са појединим притвореницима, а према којима су поступали полицијски службеници посећених организационих јединица ПУ Кикинда. Такође, НПМ је остварио увид у документацију о првом лекарском прегледу лица по пријему у ОЗ Зрењанин и од заводских служби прибавио додатне информације од значаја за предмет овог извештаја.

Потом је тим НПМ посетио ПУ Кикинда-седиште и ПС Ада и ПС Сента, где је од полицијских службеника прибавио информације о начину поступања према задржаним лицима, извршио увид у релевантну документацију и обишао просторије за задржавање. Током ових посета нису затечена задржана ни доведена лица.

1.4. САРАДЊА СЛУЖБЕНИХ ЛИЦА СА ТИМОМ НПМ

Сви полицијски и заводски службеници су остварили пуну сарадњу са тимом НПМ и омогућили остваривање мандата НПМ.

Члановима тима НПМ су пружене све тражене информације, омогућен ненадзиран разговор са притвореницима по избору чланова тима, обилазак и фотографисање просторија за задржавање, као и увид у и фотокопирање затражене документације.

2. УТВРЂЕНО СТАЊЕ И ПРЕПОРУКЕ

Током ових посета, НПМ је контролисао начин остваривања основних права задржаних лица, која су у исто време заштитне мере од злостављања – права на приступ лекару и адвокату и да о свом лишењу слободе обавесте блиску особу, као и начин на који се задржана лица обавештавају о својим правима. Истовремено, НПМ је проверавао и да ли су просторије за задржавање у складу са прописаним условима, односно важећим стандардима.

2.1. ОБАВЕШТАВАЊЕ О ПРАВИМА И ДОКУМЕНТАЦИЈА

Полицијски службеници посећених организационих јединица ПУ Кикинда навели су да се лица према којима се примењује полицијско овлашћење довођење, најпре, на лицу места, усменим путем обавештавају о својим правима, а потом им се, одмах по довођењу у станицу, уручује писано обавештење о правима. Када се лицу одреди задржавање, уручује му се примерак обавештења о правима задржаног лица, што потврђује својим потписом. У ситуацијама када лице одбије да потпише обавештење о правима то се констатује на самом обавештењу.

Када је реч о задржавању лица до 48 сати по Законик у кривичном поступку (ЗКП), НПМ је у ПС Ада уочио недостатке у погледу писменог информисања задржаних о њиховим правима. Наиме, формулар о правима садржи само информације из чл. 294. ЗКП. У ПУ Кикинда-седиште предмети су садржали формуларе о правима како из члана 294, тако и права ухапшеног у складу са чланом 291, односно 69 ЗКП, а поједини предмети нису садржали и образац о правима задржаног из члана 29. Правилника о полицијским овлашћењима.

Права ухапшеног и права задржаног лица се не подударају у потпуности,⁴ што је последица различитог правног статуса у којима се налазе ова лица. Лице које је ухапшено има одређени корпус права која се односе на његов положај у кривичном поступку и делом на чињеницу да је лишен слободе. Ухапшено лице не мора нужно бити и задржано. Ипак, уколико ухапшено лице буде задржано, гарантују му се и нека додатна права, због дужег трајања лишења слободе и боравка у просторијама полицијске станице. С тога, НПМ сматра да је лицима задржаним у кривичном поступку, поред тога што су писмено обавештени о правима ухапшеног, потребно уручивати и образац о правима задржаног из члана 29. Правилника о полицијским овлашћењима.

⁴ На пример, као посебна права задржаног Правилник о полицијским овлашћењима прописује право да се без одлагања о задржавању обавести лице или орган старатељства ако је потребно обезбедити заштиту или старање о детету или другим лицима о којима се стара задржано лице (чл. 29. ст. 1. т. 6. Правилника); право да неометано контактира са дипломатско конзуларним представником своје државе, односно представником одговарајуће међународне организације (чл. 29. ст. 1. т. 7. Правилника); право ухапшеног да захтева да без одлагања о хапшењу буде обавештен дипломатско-конзуларни представник државе из чл. 69. ст. 1. т. 3. Законика по својој садржини одговара праву задржаног из чл. 29. ст. 1. т. 5. Правилника); право на исхрану и непрекидни осмочасовни одмор (чл. 29. ст. 1. т. 9. Правилника) и право да покрене поступак пред надлежним полицијским или правосудним органима ради испитивања законитости задржавања или надокнаде штете (чл. 29. ст. 1. т. 10. Правилника). Ова права нема ухапшени у смислу одредби кривичног поступка и нису наведена у обрасцима о правима ухапшеног.

1.

УТВРЂЕНО

У ПС Ада и ПУ Кикинда-седиште лица задржана у кривичном поступку нису на одговарајући начин писмено обавештена о својим правима.

РАЗЛОЗИ

Слаба је корист од права која имају особе лишене слободе уколико нису упознате са постојањем тих права. Дакле, неопходно је да особе одведене у полицијски притвор буду изричито упознате са својим правима, без одлагања и на језику који разумеју. Да би се обезбедило да ово буде и урађено, треба увести праксу да се лицима задржаним од стране полиције одмах по притварању да формулар у коме се наводе ова права. Уз то, од тих особа треба тражити да потпишу изјаву којом потврђују да су упозната са својим правима.⁵

ЦПТ препоручује српским властима да предузму кораке како би се обезбедило да без одлагања осигурају да сва лица која је полиција задржала буду у потпуности обавештена о својим основним правима од самог почетка њиховог лишавања слободе (то јест, од тренутка када су дужна да остану у полицији). То би требало осигурати пружањем јасних усмених информација на самом почетку, које би се допуњавале што је пре могуће (то јест, одмах по њиховом доласку у полицијске просторије) давањем писменог обрасца у којем би се њихова права директно приказивала. Даље, Комитет такође препоручује да се различите верзије информативних листова обједине и стандардизују и да увек садрже право притвореног лица да обавести трећу страну и да приступи лекару како је наведено у члану 69. ЗКП.⁶

Лице које се задржава обавештава се усмено и уручивањем писаног обавештења на матерњем или језику који разуме о његовим правима, и то:

1. да буде обавештено о разлозима задржавања;
2. да буде поучено да није дужно ништа да изјави, а да све што изјави може бити у законом прописаном поступку употребљено против њега као доказ;
3. на браниоца по свом избору, да неометано обави разговор са браниоцем, да бранилац присуствује његовом саслушању;
4. да буде обавештено да ће се бранилац одредити по службеној дужности, ако га само не изабере, када је то законом обавезно;
5. да се о времену и месту задржавања обавести лице по његовом избору, дипломатско конзуларни представник државе чији је држављанин или представник одговарајуће међународне организације ако је лице избеглица или лице без држављанства;
6. да се без одлагања о задржавању обавести лице или орган старатељства ако је потребно обезбедити заштиту или старање о детету или другим лицима о којима се стара задржано лице;
7. да неометано контактира са дипломатско конзуларним представником своје државе, односно представником одговарајуће међународне организације;
8. да га прегледа лекар;
9. на исхрану и непрекидни осмочасовни одмор;
10. да покрене поступак пред надлежним полицијским или правосудним органима ради испитивања законитости задржавања или надокнаде штете.

Полицијски службеник ће задржаном лицу уручити писано обавештење из става 1. овог члана.

После уручења обавештења из става 2. овог члана, полицијски службеник ће задржано лице позвати да потпише примерак обавештења. Ако задржано лице одбије да прими обавештење

⁵ Стандарди ЦПТ: Нови стандарди у погледу полицијског притвора, ЦПТ/Инф (2002) 15, пар. 44.

⁶ Србија: Посета ЦПТ 2021, ЦПТ/Инф (2022) 03, пар. 38.

или одбије да га потпише или је неписмено, полицијски службеник ће наведено констатовати на обавештењу.⁷

ПРЕПОРУКА

У ПУ Кикинда-седиште и ПС Ада ће свим лицима задржаним у кривичном поступку уручивати писмена обавештења о правима задржаних лица у којима ће бити наведена права задржаног из члана 29. Правилника о полицијским овлашћењима.

У наведеним организационим јединицама, писана обавештења о правима задржаним Мађарима уручују се или на српском или на мађарском језику, у зависности од тога како се лице изјасни у том погледу.

О току задржавања се води записник. Записници се потписују од стране задржаног лица, а у пар записника забележено је и да је лице одбило да потпише. У ПС Ада и ПС Сента, поједини записници о задржавању нису садржали податке о обиласцима лица, већ само констатацију када и ко је преузео смену и ко на даље врши надзор на задржаним лицем. У ПУ Кикинда-седиште, обиласци се уписују у сваком записнику о задржавању и то на сваких пола сата.

2.

УТВРЂЕНО

У ПС Ада и ПС Сента, поједини записници о задржавању лица не садрже податке о обиласцима задржаних лица.

РАЗЛОЗИ

Надзор над задржаним лицима у просторијама за задржавање лица, по правилу, врше полицијски службеници који су за то посебно оспособљени.

Надзор над задржаним лицима у просторијама за задржавање, полицијски службеник врши повременим обиласком и разговором са задржаним лицем.⁸

ПРЕПОРУКА

ПС Ада и ПС Сента ће у будућем раду у записнике о задржавању уносити податке о томе када су полицијски службеници обишли задржано лице као и напомене у вези са тим уколико постоје.

Увидом у записнике о задржавању у ПС Ада и ПС Сента уочено је погрешно рачунање времена почетка задржавања по ЗКП. Тако, примера ради адвокат је позван у 14:30, у полицијску станицу је дошао у 15:00, а као почетак задржавања убележено је 17:31. У другом случају, адвокат је позван у 3:09, дошао у полицијску станицу у 5:00, а као почетак задржавања је уписано 5:20. Дакле, време контактирања браниоца, као и његовог боравка у полицијској станици је, према подацима у записнику о задржавању, претходило времену од када се рачуна да је започето задржавање, што указује на то да

⁷ Правилник о полицијским овлашћењима ("Сл. гласник РС", бр. 41/19 и 93/22), чл. 29.

⁸ Правилник о полицијским овлашћењима ("Сл. гласник РС", бр. 41/19) чл. 35. став 1. и 2.

је задржано лице извесно време пре тога ухапшено, односно доведено или се одазвало на позив, а да то време није рачунато као почетак задржавања.

3.

УТВРЂЕНО

У ПС Ада и ПС Сента у предметима о задржавању лица по ЗКП, почетак задржавања није правилно рачунат.

РАЗЛОЗИ

Доношење решења о задржавању и поступање по жалби на донето решење врши се у складу са законом на основу којег је задржавање одређено.⁹

Лице ухапшено у складу са чланом 291. став 1. и чланом 292. став 1. Законика о кривичном поступку, као и осумњиченог из члана 289. ст. 1. и 2. тог законика, јавни тужилац може изузетно задржати ради саслушања најдуже 48 часова од часа хапшења, односно одазивања на позив.¹⁰

Време задржавања лица се рачуна од момента започињања примене полицијског овлашћења довођење када су се стекли услови за задржавање у прекршајном поступку, односно од момента хапшења или одазивања на позив када су се стекли услови за задржавање у кривичном поступку.¹¹

ПРЕПОРУКА

У ПС Ада и ПС Сента почетак задржавања у кривичном поступку ће се рачунати од момента хапшења, односно одазивања лица на позив.

Притворена лица са којима је НПМ обавио разговоре у ОЗ Зрењанин су наводила да су добијала одлуке о задржавању и да су им уручивана писмена обавештења о правима, те да су могли да их држе код себе током трајања задржавања.

2.2. ОБАВЕШТАВАЊЕ БЛИСКОГ ЛИЦА

Према наводима полицијских службеника, задржаним лицима се омогућава да о свом лишењу слободе обавесте блиску особу тако што сами обаве телефонски позив са службеног или личног телефона у присуству полицијских службеника.

Када задржана лица желе да остваре ово право, у записнике се уносе подаци о томе да је лице желело да обавести блиску особу и коју, као и да ли је та особа обавештена и када. Такође, у записницима се евидентира и уколико лица не желе да о свом задржавању било кога обавесте.

Увидом у записнике о задржавању утврђено је да садрже све потребне податке у вези са обавештавањем блиског лица, односно напомену да лице није желело да обавести било кога.

Сва притворена лица са којима је тим НПМ обавио разговоре су навела да им је омогућено да о задржавању обавесте блиску особу.

⁹ Закон о полицији („Сл. гласник РС“, бр. 6/16, 24/18 и 87/2018), чл. 86. ст. 2.

¹⁰ Законик о кривичном поступку („Сл. гласник РС“, бр. 72/2011, 101/2011, 121/2012, 32/2013, 45/2013, 55/2014 и 35/2019), чл. 294. ст. 1.

¹¹ Правилник о полицијским овлашћењима („Сл. гласник РС“, бр. 41/2019), чл. 32.

2.3. ЛЕКАРСКИ ПРЕГЛЕД

Сва задржана лица имају могућност да буду прегледана од стране лекара, а уколико то не желе, преглед могу да одбију што се и евидентира. Прегледе обављају лекари из локалних домова здравља. У ПС Ада и ПС Сента, будући да се у њима лица не задржавају, преглед лекара се обави и пре одвођења на задржавање у одређену полицијску станицу, па потом поново у тој станици у којој се лице задржава.

У све три организационе јединице ПУ Кикинда у предметима о задржавању су затечени формулари које попуњавају лекари здравствених установа који су вршили лекарски преглед пре задржавања. Лекари на формулару који се чува у предмету уписују значајне податке (да ли је потребно присуство пол. службеника, да ли је лице болесно или повређено, тешко тровање алкохолом, да ли је потребан смештај у здравствену установу, да ли је потребна терапија и сл.) Међутим, поједини записници нису садржали све или неке од података који су били убележени на наведеном формулару. Тако, примера ради, у једном записнику о задржавању, иако је у формулару који попуњава лекар убележено да приликом прегледа није био присутан полицијски службеник, у тачки 7. записника о задржавању не постоје било који убележени подаци, док је у другом записнику о задржавању утврђено да у напоменама стоје кратке информације о прегледу лекара који је обављен у ПС Чока, али нема података о прегледу у ПС Ада. Записници о задржавању садрже значајне информације о току задржавања и остваривању права лица током трајања задржавања. Подаци из записника служе и за проверу каснијих евентуалних примедби на услове задржавања и поступање полицијских службеника, па се зато задржаним лицима омогућава да остваре увид у записник и изнесу евентуалне примедбе на информације које се у њему налазе. Другим речима, унос у записник омогућава задржаном лицу да потврди или стављањем примедби оповргне веродостојност информација наведених у записнику (на пример, о присуству полицијских службеника лекарском прегледу). С тога, записници о задржавању би требало да садрже потпун приказ поступања према задржаном лицу током трајања задржавања, укључујући и податке о свим обављеним лекарским прегледима.

4.

УТВРЂЕНО

У ПУ Кикинда-седиште, ПС Ада и ПС Сента у више записника о задржавању нису унети сви подаци о лекарским прегледима лица који су обављени пре смештања у просторије за задржавање.

РАЗЛОЗИ

ЦПТ сматра да би се основне гаранције дате особама у полицијском притвору могле додатно оснажити (а рад полицијских службеника могуће и знатно олакшати) уколико би постојао јединствен и свеобухватан полицијски записник за сваку притворену особу, у којем би били евидентирани сви аспекти притвора и све радње предузете у вези притворених особа (време када су лишене слободе и разлози за то; када су им саопштена њихова права; знаци повреда, психичке болести, итд; када су члан породице/конзулат и адвокат били контактирани и када су их ови посетили; када им је била понуђена храна; када су били саслушани; када су били пребачени или ослобођени, итд.). За различите ставке (на пример, ствари у поседу дате особе, чињеници да су особи саопштена њена права и да се та особа на њих позива или да их се одриче), требало би добити потпис притвореника, односно, уколико је потребно, објаснити

због чега тај потпис недостаје. Надаље, адвокату притвореника би требало омогућити увид у тај записник о притвору.¹²

ЦПТ препоручује српским властима да предузму мере како би осигурале да записници о задржавању неке особе пружају потпун и тачан приказ свих значајних догађаја који се дешавају током притвореног лица у полицијском притвору. Нарочито треба водити рачуна да се тачно евидентира време службеног почетка лишавања слободе, време када се контактира адвокат по службеној дужности или приватни адвокат, време када је именовани адвокат званично именован и време када је адвокат заправо присутан у полицијској станици.¹³

Записник о задржавању лица садржи податке о видљивим телесним повредама, другим сазнањима о здравственом стању и пруженој медицинској помоћи задржаном лицу.¹⁴

ПРЕПОРУКА

ПУ Кикинда-седиште, ПС Ада и ПС Сента ће у записнике о задржавању уносити све податке о здравственом стању и пруженој лекарској помоћи задржаним лицима пре смештаја у просторију за задржавање.

У појединим предметима у ПС Ада пронађене су копије лекарских извештаја из Дома здравља Чока, као што је ЕКГ, извештај лекара специјалисте са налазом и сл.

5.

УТВРЂЕНО

У ПС Ада поједини предмети о задржавању лица садржали су медицинску документацију.

РАЗЛОЗИ

ЦПТ је у свом извештају о посети Србији¹⁵ заузео је став да информације везане за здравствено стање задржаног лица треба да се чувају на начин који обезбеђује начело лекарске поверљивости. Идеално би било да здравствено особље може да обавести полицијске службенике у пратњи лица само о ономе што је потребно да знају о здравственом стању задржаног лица; међутим, те информације треба да буду ограничене на оно што је неопходно да би се спречио озбиљнији ризик по задржано лице или друга лица, осим ако задржано лице није сагласно са давањем и додатних информација. У свом извештају Немачкој¹⁶ ЦПТ је заузео став да медицински подаци (нпр. чињенице да је задржана особа оболела од заразне болести као што је туберкулоза, хепатитис или ХИВ) које лекар забележи у уобичајеним извештајима не треба да буду рутински доступни полицијским службеницима. По правилу, ове информације треба учинити доступне полицијским службеницима само када је то од значаја за конкретан случај.

Копија лекарског извештаја ни у ком случају не сме бити предата службеницима за спровођење закона у пратњи задржаног лица.¹⁷

¹² Стандарди ЦПТ: Полицијски притвор, пар. 40.

¹³ Србија: Посета ЦПТ 2021, пар. 39.

¹⁴ Правилник о полицијским овлашћењима, чл. 38. и чл. 111. т. 8.

¹⁵ Извештај ЦПТ Републици Србији, ЦПТ (2017) 63, тачка 37

¹⁶ ЦПТ/Инф (2007) 18 § 29.

¹⁷ Извештај ЦПТ Републици Србији, ЦПТ (2017) 63, тачка 37

ПРЕПОРУКА

У ПС Ада неће се, у предмете о задржавању, улагати медицинска документација задржаног лица већ ће се она давати том лицу.

Притворена лица са којима је НПМ обавио разговоре у ОЗ Зрењанин навела су да нису имала потребе за лекарским прегледима.

2.4. ПРИСТУП БРАНИОЦУ

Према наводима полицијских службеника у ПУ Кикинда-седиште, ПС Ада и ПС Сента, задржаним лицима се омогућава да позову браниоца по свом избору или им се у случају обавезне одбране одређује бранилац по службеној дужности, позивањем Кол центра Адвокатске коморе.

Увидом у решења о задржавању и записнике о задржавању лица, утврђено је да лица која су задржана у прекршајном поступку или у складу са правилима о безбедности саобраћаја на путевима нису желела да ангажују браниоца, а сва лица задржана у кривичном поступку су имала или изабраног браниоца или им је постављен бранилац по службеној дужности.

Записници о задржавању садрже податке о томе да ли је бранилац ангажован, његово/њено име и презиме и време када је контактиран, када је приступио задржаном лицу и када је обавио разговор са лицем.

Притвореници са којима је тим НПМ обавио разговоре су навели да су имали браниоца, изабраног или постављеног по службеној дужности, као и да су имали могућност да са њим обаве разговор у приватности.

2.5. УСЛОВИ БОРАВКА У ПРОСТОРИЈАМА ЗА ЗАДРЖАВАЊЕ

ПС Ада нема просторију за задржавање, а ПС Сента располаже са једном просторијом која се не користи јер није условна за боравак лица у њој. Стога, лица се одводе на задржавање у ПУ Кикинда-седиште и ПС Чока, а те организационе јединице им и обезбеђују исхрану. У записницима је евидентирано обедовање, укључујући и да је лице одбило оброк.

У ПУ Кикинда-седиште постоје 3 просторије за задржавање за укупно четири лица. Једна просторија је намењена за задржавање два лица до 24 сата и она има видео надзор и обавештење о томе је постављено на видно место. У просторији се налазе два кревета. Један кревет је нестандартни, односно метални, са металним ногарама и жичаном подницом, иза којег се налазе решетке које одвајају тај део просторије од ужег дела просторије у којем се налазе два прозора и радијатора. Осим тога, улазна врата у просторију су такође са решеткама. Просторија се налази у сутерену, два прозора су са замагљеним стаклима тако да у просторије не допире доток природног светла, док је вештачко задовољавајуће. У просторији нема санитарних уређаја па се за потребе коришћења пијаће воде и одржавање хигијене задржаног лица користе службени тоалети под надзором полицијског службеника, на начин да се не нарушава приватност задржаног лица. У тренутку посете, на плафону просторије је уочено опадање површинског слоја плафона услед присутне влаге и тим НПМ је обавештен да се предузимају мере у циљу решавања овог проблема. Кревет је снабдевен добрим

душеком, јастуком са јастучницом, чаршафом и ћебетом. На поду просторије се налазе плочице.

Према наводима полицијских службеника ова просторија се веома ретко користи због поменутих материјалних услова у њој. Ипак, **НПМ указује да је просторија реновирана на начин који повећава ризик од самоповређивања и других нежељених догађаја, с обзиром на то да се иза једног кревета налази ограда са шипкама, као и шипке на улазним вратима, те да метални кревет има ногаре и жичану подницу, а што је све погодно да се између провуче део постељине или одеће.**

6.

ПРЕПОРУКА

ПУ Кикинда ће без одлагања предузети активности како би се отклонили недостаци у просторији за задржавање лица до 24 часа, односно како би се отклонио ризик од самоповређивања и других нежељених догађаја.

Друге две просторије су намењене за смештај по једног лица које се задржава до 48 сати. У њима постоји аудио-видео надзор, као и тастер за позивање помоћи који су у функцији. Обавештења о видео надзору су постављена на видна места, а мокри чворови који су зидним параваном одвојени од кревета, се не виде на монитору у дежурној служби јер је тај део затамњен. Кревети су са dobrим душецима, јастучницом, чаршафом и ћебадима. Просторије се налазе у сутерену, а прозори су прекривени мрежастим решеткама што додатно онемогућује доток природне светлости. Вештачко осветљење, које се налази иза мрежасте решетке постављене изнад врата просторије је недовољне јачине за несметано читање.

7.

УТВРЂЕНО

У ПУ Кикинда-седиште, просторије за задржавање лица до 48 сати су недовољно осветљене.

РАЗЛОЗИ

Све полицијске ћелије треба да су чисте и разумних димензија у односу на број особа које се у њих смештају, и **да имају одговарајуће осветљење (нпр. довољно за читање осим у време спавања)**; пожељно је да ћелије имају природно светло. Надаље, ћелије би требало да буду опремљене тако да се омогући одмор (нпр. фиксирани столици или клупе), а особама које преко ноћи морају остати у притвору требало би обезбедити чисте душеке и ћебад. Особе у притвору треба да имају приступ нормалном санитарном чвору у пристојном стању као и одговарајућим могућностима за прање. Треба да имају неометан приступ води за пиће и да им се даје храна у прикладно време, и при томе најмање један пуни оброк (тј. нешто јаче од сендвича) сваког дана. Особама које се налазе у полицијском притвору дуже од 24 часа треба омогућити рекреацију на свежем ваздуху сваког дана, до оне мере до које је то могуће.¹⁸

Просторије за задржавање морају бити чисте, суве, загрејане у складу са климатским приликама и **довољно осветљене природним и вештачким светлом које омогућава читање без сметњи за вид.**¹⁹

ПРЕПОРУКА

ПУ Кикинда-седиште ће, у просторијама за задржавање лица до 48 сати, обезбедити осветљење довољне јачине.

Оброци за лица која су на задржавању се обезбеђују преко ресторана, када он не ради преко дежурне службе, на сваких 6 сати су оброци у виду конзервиране и сухомеснате хране.

¹⁸ Стандарди ЦПТ: Нови стандарди у погледу полицијског притвора, пар. 47.

¹⁹ Правилник о условима које треба да испуњавају просторије за задржавање лица, чл. 4.

2.6. НАВОДИ О ЗЛОСТАВЉАЊУ

Тим НПМ је у ОЗ у Зрењанину обавио разговоре са 6 притвореника који су били лишени слободе од стране ПУ Кикинда на околности поступања полиције према њима током њиховог хапшења, саслушавања и полицијског задржавања.

Током ових разговора, НПМ није примио наводе о лошем поступању од стране полицијских службеника.

2.6.1. ПРВИ ЛЕКАРСКИ ПРЕГЛЕД ПО ПРИЈЕМУ У ЗАВОД

Према важећој систематизацији радних места у ОЗ Зрењанин, радно место лекара није систематизовано, већ је по уговору о делу ангажован један лекар опште праксе који у завод долази сваког радног дана на 2 сата. Такође, по уговору о делу ангажован је и један неуропсихијатар који долази два пута недељно. Поред њих, на неодређено време су запослена 3 медицинска техничара.

Први лекарски преглед се обавља унутар 24 часа, и за потребе обављања тог прегледа, викендом долази лекар ангажован по уговору о делу уколико је лице које се прима са тежим повредама, у супротном се позива Служба хитне медицинске помоћи, чији лекари интервенишу у просторијама Завода.

Први лекарски преглед се састоји од разговора и прикупљања анамнестичких података, процене радне способности, општег физикалног прегледа, мерења крвног притиска, анализе евентуално донете медицинске документације и одређивања терапије.

Извршен је увид у насумично одабране здравствене картоне и установљено да се подаци – налаз физикалног прегледа уписују. У случају уочених повреда оне су детаљно описане, са наводима лица о начину настанка повреда и мишљењем лекара о повезаности уочених повреда и навода лица. Повреде се фотографишу и уцртавају у шему тела.

Води се посебна евиденција о повредама, у коју се уписују датум прегледа, име лица и опис и дијагноза повреде.

Такође, управнику Завода се доставља посебан извештај о повредама, а о повредама за које се сумња да су настале насилно, или лице наведе да је према њему извршено насиље, се обавештава јавно тужилаштво.

Притворена лица са којима је тим НПМ обавио разговоре навела су да нису имала повреде приликом пријема у завод, да су прегледана убрзо након пријема, а свакако унутар 24 часа, као и да се преглед лекара одвијао у две фазе тако што је лице најпре скидало горњи, а потом и доњи део одеће. Само је једно притворено лице навело да је приликом прегледа задигао само горњи део одеће.